

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛГОРОД-ДНІСТРОВСЬКИЙ МОРСЬКИЙ РИБОПРОМИСЛОВИЙ КОЛЕДЖ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

Л.М.Бурдюжа Л.М.Бурдюжа

Рішення засідання приймальної комісії, протокол

№ 3 від «02» квітня 2020 р.

**ПРОГРАМА
вступного випробування з української мови
на основі базової загальної середньої освіти**

Розглянуто й ухвалено на засіданні
ЦМК гуманітарних дисциплін
Протокол № 9 від 08 квітня 2020 р.
Голова ЦМК *С.Корецька* С.Корецька

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Українська мова - державна мова України. Вона неocenенна національна святиня, скарбниця духовних надбань, запорука його подальшого культурного прогресу. Як навчальний предмет українська мова виконує важливі освітні функції. Головна функція рідної мови полягає в тому, що вона є засобом спілкування, пізнання культурних цінностей. Як форма вияву національної й особистісної свідомості вона є засобом самопізнання, саморозвитку і самореалізації людини. Вільне володіння рідною мовою забезпечує реалізацію творчих можливостей людини в усіх сферах життя.

Мета програми - спрямувати підготовку вступників для вступних випробувань з української мови. Програма з української мови передбачає теоретичну підготовку вступників: знання звукового складу мови, лексичного багатства, частин мови, синтаксису простого та складного речення, а також практичну: визначення співвідношення звуків і букв і наголос у словах, удосконалення навичок правопису, розрізнення багатозначних слів і омонімів, типів переносного значення слова, удосконалювання навичок відмінювання іменних частин; визначення видів односкладних, складних речень (підрядних, сурядних, безсполучникових, змішаного типу) та вживання розділових знаків.

Програма для вступного випробування розроблена на підставі чинної програми з української мови для 5-9 класів (наказ Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804).

Матеріал програми розподілено за розділами: «Фонетика. Графіка. Орфоепія», «Лексика і фразеологія», «Будова слова. Словотвір», «Морфологія. Орфографія», «Синтаксис. Пунктуація».

Вступне випробування з дисципліни «Українська мова» для вступників, які вступають для здобуття освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» на основі базової загальної середньої освіти, проводиться в письмовій формі (диктант). Письмова робота з української мови у вигляді диктанту надає можливість об'єктивно перевірити писемну (орфографічну й пунктуаційну) грамотність вступників.

Результати вступних випробувань для вступників, які вступають на основі базової загальної та повної загальної середньої освіти, оцінюються за 200-бальною шкалою. Методика проведення, перевірки та оцінювання диктанту, а також нормативи оцінювання диктанту подаються в методичних рекомендаціях щодо проведення вступного випробування з української мови.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

I Фонетика. Графіка. Орфоепія

1.1 Звуки мови і звуки мовлення. Голосні та приголосні звуки. Приголосні тверді та м'які, дзвінкі й глухі; вимова звуків, що позначаються буквами г і ґ. *Вступник:* визначає, що вивчає фонетика, графіка, орфоепія; розрізняє в словах тверді і м'які, дзвінкі і глухі, шиплячі приголосні, ненаголошені й наголошені голосні; визначає основні випадки чергування голосних і приголосних звуків; вимовляє звуки в словах відповідно до орфоепічних норм; правильно пише й обґрунтовує слова з вивченими орфограмами; знаходить і виправляє орфоепічні та орфографічні помилки на вивчені правила; розпізнає у словах і словосполученнях явища уподібнення, спрощення, чергування; вимовляє приголосні звуки відповідно до орфоепічних норм; правильно пише слова з вивченими орфограмами й обґрунтовує їх; користується словником іншомовних слів; знаходить і виправляє орфоепічні й орфографічні помилки на вивчені правила.

1.2 Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт. Співвідношення звуків і букв. Звукове значення букв я, ю, є, ї.

1.3 Склад. Наголос. Орфоепічний словник і словник наголосів. Вимова наголошених і ненаголошених голосних. Ненаголошені голосні [е], [и], [о] в коренях слів. Ненаголошені голосні, що не перевіряються наголосом.

1.4 Уподібнення приголосних звуків. Спрощення в групах приголосних.

1.5 Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків (практично). Чергування [о] - [а], [е] - [і], [е] - [и]; [о], [е] з [і]; [е] - [о] після [ж], [ч], [ш]; [и], [і] після [ж], [ч], [ш], [шч] та [г], [к], [х] у коренях слів: [г], [к], [х] - [ж], [ч], [ш] - [з'], [ц'], [с']. Основні випадки чергування у - в, і - й.

1.6 Орфоепія. Вимова префіксів з- (зі-, с-), роз-, без-, воз-, пре-, при-, прі- та інших, а також їх правопис.

1.7 Позначення м'якості приголосних на письмі буквами ь, і, є, ю, я. Сполучення -ьо, -йо-. Правила вживання м'якого знака. Правила вживання апострофа. Правильна вимова та написання слів з апострофом. Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних та збіг однакових приголосних звуків. Написання слів іншомовного походження: и, і, м'який знак та апостроф; подвоєння букв у словах іншомовного походження. Словник іншомовних слів.

Вступник: засвоює правила використання м'якого знака та вживання апострофа; розрізняє подвоєння та подовження приголосних; виконує словникові роботи та тестові завдання; користується словником іншомовних слів, засвоює основні правила переносу слів, вживання великої літери та застосовує їх на практиці.

1.8 Основні правила переносу слів, вживання великої літери.

II Лексика і фразеологія

2.1 Лексичне значення слова. Однозначні й багатозначні слова. Вживання багатозначних слів у прямому і переносному значеннях. Загальновживані (нейтральні) і стилістично забарвлені слова, діалектні, професійні слова і

терміни.

Вступник: знає, що вивчає лексикологія і фразеологія; визначає належність слів до певної лексичної категорії: однозначні й багатозначні, загальновживані (нейтральні) і стилістично забарвлені слова, групи слів за значенням, фразеологізми, а також їхню роль у тексті; пояснює значення відомих слів, їхнє походження, значення фразеологізмів, прислів'їв, приказок, крилатих висловів; добирає з-поміж синонімів, антонімів, фразеологізмів найбільш відповідні контексту; редагує тексти з лексичними помилками.

2.2 Групи слів за значенням: синоніми, антоніми, омоніми, пароніми.

2.3 Фразеологізми. Поняття про фразеологізм, його лексичне значення. Джерела українських фразеологізмів. Прислів'я, приказки, крилаті вирази, афоризми як різновиди фразеологізмів.

2.4 Групи слів за їх походженням: власне українські й запозичені (іншомовного походження).

2.5 Активна і пасивна лексика української мови: застарілі слова (архаїзми й історизми), неологізми.

III Будова слова. Словотвір

3.1 Корінь, суфікс, префікс і закінчення, основа - значущі частини слова. Змінювання і творення слів. Твірна основа. Основні способи словотворення: морфологічний (префіксальний, суфіксальний, префіксально-суфіксальний, безафіксний, складання основ (або слів); неморфологічний (перехід слів з однієї частини мови в іншу).

Вступник: виділяє у слові закінчення, корінь, префікс, суфікс, основу; розрізняє форми слова і спільнокореневі слова; знає основні способи словотвору; визначає способи творення слів; уміє самостійно утворювати нові слова вивченими способами.

3.2 Творення складноскорочених слів.

IV Морфологія. Орфографія

4.1 Іменник: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

Вступник: знає, що вивчає морфологія; морфологічні ознаки іменника, його синтаксичну роль; особливості відмінювання іменників; визначає рід, число, відмінки іменників, відміни та групи (тверду, м'яку, мішану), а також іменники поза відмінами; використовує відмінкові закінчення іменників чоловічого роду другої відміни на -а (-я), -у (-ю); утворює відмінкові форми іменників кличного відмінка у звертанні; називного множини, орудного однини, родового множини; уміє відрізнати правильні форми від помилкових.

4.2 Іменники — назви істот і неістот, загальні та власні.

4.3 Рід іменників. Іменники спільного роду. Рід невідмінюваних іменників.

4.4 Число іменників. Іменники, що мають форми тільки однини або тільки множини.

4.5 Відмінювання іменників. Поділ іменників на відміни та групи.

4.6 Букви -а (-я), -у (-ю) у закінченнях іменників чоловічого роду другої

відміни.

4.7 Написання і відмінювання чоловічих і жіночих імен по батькові.

4.8 Уживання відмінкових форм іменників; кличного відмінка у звертанні (земле, Василю, Олено, добродію, батьку).

4.9 Синоніміка деяких відмінкових закінчень: купив сіль (солі), хліб (хліба), твого ім'я (імені), пас ягнята (ягнят).

4.10 Правила правопису складних іменників (разом, окремо, через дефіс), вивчає основні правила правопису складних іменників; виконує словникові та тестові завдання.

4.11 Прикметник: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

Вступник: знаходить прикметники в реченні; визначає морфологічні ознаки прикметника, синтаксичну роль у реченні; розпізнає розряди прикметників за значенням (якісні, відносні, присвійні), відмінює прикметники твердої і м'якої груп; утворює правильно форми вищого і найвищого ступенів порівняння якісних прикметників; відрізняє правильні форми від помилкових.

4.12 Групи прикметників за значенням: якісні, відносні, присвійні,

4.13 Ступені порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий, способи їх творення (проста і складена форми).

4.14 Відмінювання прикметників. Повні й короткі форми якісних прикметників.

4.15 Прикметники твердої і м'якої груп, особливості їх відмінювання.

4.16 Правила правопису складних прикметників (разом, окремо, через дефіс), вивчає основні правила правопису складних прикметників; виконує словникові та тестові завдання.

4.17 Числівник: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

Вступник: знає загальне значення числівника, його морфологічні ознаки, синтаксичну роль у реченні; знаходить числівники в тексті; визначає їх граматичні ознаки; утворює і вживає правильно відмінникові форми числівників; поєднує правильно числівники з іменниками, застосовує правила правопису на письмі; відрізняє правильні форми числівників від помилкових.

4.18 Відмінювання, творення та правопис складних числівників. Особливості відмінювання. Поєднання числівника з іменником.

4.19 Займенник: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди займенників за значенням, їх відмінювання та правила правопису складних слів.

Вступник: знає значення, морфологічні ознаки і синтаксичну роль займенника; знаходить займенники в тексті, правильно пише складні слова; відмінює всі розряди займенників; відрізняє правильні форми займенників від помилкових.

4.20 Дієслово: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

Вступник: знає загальне значення дієслова, його морфологічні ознаки, синтаксичну роль; знаходить дієслово в реченні; визначає його форми,

граматичні ознаки, належність дієслова до певної дієвідміни, види, часи та способи дієслів.

4.21 **Форми дієслова:** неозначена форма, особові форми, безособові форми на -но, -то (загальне ознайомлення). Неозначена форма (інфінітив) та особові форми.

4.22 **Дієвідміни.** Види дієслова (доконаний і недоконаний).

4.23 **Часи дієслова.**

4.24 **Способи дієслів** (дійсний, умовний, наказовий). Безособові дієслова.

4.25 **Дієприкметник** як особлива форма дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

Вступник: знає значення дієприкметника, його морфологічні ознаки, синтаксичну роль, уміє утворювати активні та пасивні дієприкметники.

4.26 **Дієприслівник** як особлива форма дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль.

Вступник: знає загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль дієприслівника, уміє утворювати дієприслівники доконаного й недоконаного видів.

4.27 **Правила правопису часток не-, ні-** з дієсловами, дієприкметниками, дієприслівниками, уміє практично застосовувати правила правопису часток не-, ні-.

4.28 **Прислівник:** загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників, ступені порівняння прислівників, способи їх творення.

Вступник: знає загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль прислівника; визначає його граматичні ознаки; уміє утворювати ступені порівняння.

4.29 **Основні правила правопису складних прислівників** разом, окремо, через дефіс.

4.30 **Службові частини мови:** прийменник, сполучник, частка, їхні розряди та роль у словосполученнях і реченнях, основні правила правопису. Вигук як особлива частина мови, розділові знаки у ньому.

Вступник: відрізняє службові частини мови: прийменники, сполучники, частки; знаходить вигуки в реченні, відрізняє їх від службових частин мови; використовує правила правопису під час виконання словникових та тестових завдань.

V Синтаксис. Пунктуація

5.1 **Словосполучення і речення.** Способи зв'язку слів у словосполученні. Типи словосполучень.

Вступник: розрізняє головне і залежне слово у словосполученні; визначає типи словосполучень за належністю головного слова до певної частини мови, способи зв'язку слів (узгодження, керування, прилягання), речення різних видів, правильно ставить розділові знаки. Розрізняє речення різних видів: за метою висловлення, за складом граматичної основи, за наявністю необхідних

членів речення, за будовою, правильно ставить розділові знаки при однорідних членах речення та обґрунтовує їх; знаходить і виправляє помилки на вивчені правила; правильно інтонує речення з однорідними членами.

5.2 Речення. Порядок слів у реченні. Головні та другорядні члени речення. Односкладні та неповні речення, розділові знаки у них.

5.3 Тире між підметом і присудком.

5.4 Дієприкметниковий, дієприслівниковий та порівняльний звороти, розділові знаки при них.

5.5 Речення з однорідними членами. Однорідні члени речення (із сполучниковим, безсполучниковим і змішаним зв'язком).

5.6 Однорідні й неоднорідні означення.

5.7 Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами.

5.8 Правопис. Кома між однорідними членами речення. Двокрапка і тире при узагальнювальних словах у реченнях з однорідними членами.

5.9 Речення зі звертаннями, вставними словами (словосполученнями, реченнями). Звертання непоширені й поширені. Вставні слова (словосполучення, речення).

Вступник: знаходить звертання, вставні слова (словосполучення, речення) у реченні; аналізує й оцінює виражальні можливості речень із звертаннями, вставними словами (словосполученнями, реченнями) в тексті; правильно ставить розділові знаки у звертаннях, вставних словах (словосполученнях, реченнях) та обґрунтовує їх; знаходить та виправляє помилки на вивчені пунктуаційні правила.

5.10 Правопис. Розділові знаки у звертанні і вставних словах.

5.11 Речення з відокремленими членами. Поняття про відокремлення. Відокремлені другорядні члени речення (у тому числі уточнювальні).

Вступник: знаходить відокремлені та невідокремлені, уточнювальні члени речення; правильно розставляє розділові знаки у вживанні відокремлених означень, прикладок, додатків, обставин та уточнювальних членів речення та обґрунтовує їх.

5.12 Правопис. Розділові знаки у відокремлених членах речення.

5.13 Складне речення і його ознаки. Складні речення без сполучників, із сурядним і підрядним зв'язком.

Вступник: розрізняє структурні відмінності простих і складних речень, складних речень із сурядним і підрядним зв'язком; знаходить у тексті складносурядні речення; визначає види складних речень (сполучникові й безсполучникові), засоби зв'язку між частинами речення у складному, межі частин у складному реченні, кількість граматичних основ у ньому; правильно ставить розділові знаки між частинами складносурядного речення й обґрунтовує їх; знаходить і виправляє пунктуаційні помилки на вивчені правила.

5.14 Складносурядне речення, його будова і засоби зв'язку в ньому. Смислові

зв'язки між частинами складносурядного речення.

5.15 Правопис. Розділові знаки між частинами складносурядного речення.

5.16 Складнопідрядне речення, його будова і засоби зв'язку в ньому.

Вступник: знаходить складнопідрядне речення у тексті, основні види складнопідрядних речень, у тому числі з кількома підрядними частинами; визначає головну і підрядну частини, види складнопідрядних речень; розрізняє сполучники і сполучні слова; правильно ставить коми між частинами складнопідрядного речення й обґрунтовує їх; знаходить і виправляє помилки на вивчені правила.

5.17 Правопис. Розділові знаки між головною і підрядною частинами складнопідрядного речення. Розділові знаки у складнопідрядному реченні з кількома підрядними частинами.

5.18 Безсполучникове складне речення Смислові відношення між частинами безсполучникового складного речення.

Вступник: знаходить безсполучникові складні речення; визначає його основні ознаки, смислові відношення між частинами безсполучникових складних речень; правильно ставить розділові знаки (кому, двокрапку, крапку з комою, тире) між частинами безсполучникового складного речення й обґрунтовує їх.

5.19 Правопис. Розділові знаки у безсполучниковому складному реченні.

5.20 Складне речення з різними видами сполучникового і безсполучникового зв'язку.

Вступник: знаходить у тексті складне речення з різними видами зв'язку; правильно розставляє в них розділові знаки й обґрунтовує їх.

5.21 Правопис. Розділові знаки в складному реченні з різними видами сполучникового і безсполучникового зв'язку.

5.22 Пряма і непряма мова як засоби передачі чужої мови. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як спосіб передачі чужої мови. Діалог.

Вступник: знаходить речення з прямою і непрямою мовою, з цитатами, репліками діалогу; визначає їхні особливості, виражальні можливості; правильно ставить розділові знаки у прямій мові, цитаті, діалозі й обґрунтовує їх; замінює пряму мову непрямою.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Авраменко О. Українська мова: Збірник диктантів: 9 кл. / Олександр Авраменко. – К. : Грамота, 2018. – 56 с.
2. Дудка О.О., Шевелева Л.А. Український правопис. Практикум. 5-11 класи. – К. : Гімназія, 2011.
3. Заболотний О.В., Заболотний В.В. Українська мова: Підручник (рівень стандарту). – К. : Генеза, 2010.
4. Козачук Г.О. Українська мова для абітурієнтів: навчальний посібник. – К. : Вища школа, 2007.
5. Пентиліук М.І., Гайдаєнко І.В. Українська мова: Підручник. – К. : Освіта, 2009.
6. Ткачук Т. Українська мова: Збірник диктантів: 9 кл. – Тернопіль : Богдан, 2019. – 32 с.
7. Юшук І.П. Українська мова. Практикум з правопису української мови. – К. : Освіта, 2007.
8. Український правопис. – К., 2019.

Додаткова

1. Авраменко О., Тищенко О. Українська мова. Правопис у таблицях, тестові завдання: Посібник для підготовки до ДПА у 9 класі. – К. : Грамота, 2018. – 192 с.
2. Авраменко О.М. Українська мова. Довідник. 1500 завдань у тестовій формі. 5-11 класи. – К. : Грамота, 2010.
3. Дудка О.О., Шевелева Л.А. Українська мова. Комплексний довідник. 5-11 класи. – К. : Гімназія, 2011.
4. Зубков М. Українська мова. Універсальний довідник. – Харків : ШКОЛА, 2009.
5. Новий довідник: Українська мова. Українська література. – К. : ТОВ «КАЗКА», 2008.
6. Орфографія української мови: просто про складне / Радченко І. – К. : Шкільний світ, 2008.
7. Плющ М.Я., Грипас Н.Я. Граматика української мови в таблицях: навчальний посібник. – К. : Вища школа. - 2004.

Інтернет-ресурси

1. <https://imzo.gov.ua/>
2. <https://mon.gov.ua/ua/tag/pidruchniki>
3. <https://samoosvita.top/dpa-2020-9-klas-ukrains-ka-mova>

4. <http://xn--80aafnzkiym.xn--j1amh/pdruchniki-y-posbniki/9>
5. <http://dyktanty.dp.ua/klas/>
6. <https://ru.osvita.ua/school/certification/card/50325/>
7. https://200baliv.org/dpa/subjects/courses/ukrainska_mova_ta_literatura